

نویسنده و کارگردان «مجلس مختلف خوانی»

از اجرای نمایش متفاوت خود و شرایط نامناسب تئاتر دانشگاهی می گویند

تعطیلی طولانی مدت سالن مولوی از مخاطبان این تالار کاسته است

میزگرد

مینا صفار

نمایش «مجلس مختلف خوانی» نوشته صبا نجاتی و با کارگردانی مرتضی جلیلی دوست از ۱۰ آبان ماه ساعت ۱۷:۳۰ هر روز به غیر از شنبه‌ها در سالن اصلی تالار مولوی روی صحنه می‌رود. مصطفی امیری، بهرام تیغ‌نورد، عماد درویشی، امیر شمس و اسماعیل کمالی دهقان پنج بازیگر این نمایش ۵۵ دقیقه‌ای هستند. این نمایش در دو جشنواره بیستمین تئاتر دانشگاهی و هفدهمین جشنواره تئاتر تجربه حضور یافته بود. «مجلس مختلف خوانی» توانست در بیستمین جشنواره تئاتر دانشگاهی جوایز نمایش برگزیده، تقدیر بهترین نمایشنامه و تقدیر بهترین بازیگر مرد را به دست بیاورد. همچنین این نمایش عناوین نمایش برگزیده، تندیس بهترین نمایشنامه، تندیس گروهی بهترین بازیگر مرد، تقدیر بهترین موسیقی و تقدیر بهترین کارگردانی از هفدهمین جشنواره تئاتر تجربه را کسب کرده است. «مجلس مختلف خوانی» به‌عنوان نمایش منتخب به سی و ششمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر نیز معرفی شده است. در خلاصه این نمایش آمده است: «یک گروه تعزیه، ساعتی پیش از شروع اجرا دچار مشکلاتی شده‌اند...» به بهانه این اجرا با صبا نجاتی؛ نویسنده و طراح لباس نمایش، مرتضی جلیلی دوست؛ کارگردان و طراح صحنه و نور اثر گفت‌وگو کرده ایم.

را پیش ببرند. کمی درباره پروسه آماده‌سازی بازیگران نمایش بگویند.

مرتضی جلیلی دوست: بازیگران نمایش کار دشواری در پیش داشتند. از یک‌سو در نمایشی مدرن بازی می‌کردند و از سوی دیگر چون تنها نیم ساعت تا آغاز تعزیه زمان داشتند، باید با لباس‌های تعزیه روی صحنه حاضر می‌شدند. ما درباره آدم‌های تعزیه نمایش اجرا می‌کنیم. تغییر شکل‌ها در عناصر نه تنها برای مخاطب بلکه برای گروه ما هم تازه بود. یکی از دشواری‌های نمایش برای بازیگران این بود که همواره باید برای تغییر فضا و ساختار شکنی‌هایی که نمایش به همراه داشت، آماده بودند.

نمایش شما در سالن اصلی تالار مولوی روی صحنه می‌رود که مخاطبان خاص خود را دارد. چه میزان این سالن را برای اجرای نمایش خود مناسب می‌دانید؟

صبا نجاتی: برای ما اجرای نمایش در تالار مولوی بسیار ایده‌آل بود چون این سالن به آثار دانشجویی اختصاص پیدا کرده است و امکانات مناسبی هم دارد. اما معتقد هستم برخلاف اغلب سالن‌های تئاتر تهران، این سالن مخاطبان خاص خود را ندارد. آثاری که در این سالن اجرا می‌شوند، مخاطب می‌آورند. برخی از سالن‌ها تماشاگر ثابت دارند و مهم نیست چه نمایشی روی صحنه برود اما در مولوی ممکن است یک نمایش هر روز با سالن پر مواجه شود و اجرای نمایشی دیگر به دلیل نبودن مخاطب، کنسل شود. مکان مولوی برای ما بسیار مهم بود و به‌رغم مشکلات بسیار زیادی که دارد، اولویت ما این بود در این مکان نمایش خودمان را روی صحنه ببریم.

مرتضی جلیلی دوست: البته در این میان نمی‌توان تعطیل بودن طولانی مدت این سالن را بی‌تاثیر دانست. از سوی دیگر مولوی بعد از تعطیلات نتوانسته است به اندازه پیش‌ازاین اتفاق قوی ظاهر شود. من به‌عنوان یک مخاطب تئاتر که چهار تا پنج سال است نمایش‌های این تالار را دنبال می‌کنم، می‌توانم بگویم که مولوی پیش از تعطیلات بسیار شاداب‌تر، پرنرزی‌تر، تجربه‌گراتر و دانشگاهی‌تر بود.

در «مجلس مختلف خوانی» شاهد اجرای آثری درباره تئاتر هستیم که در آن از تکنیک‌های تعزیه هم استفاده شده است. کمی درباره ایده این نمایش بگویند.

مرتضی جلیلی دوست: ایده ما این بود که با تکنیک‌های نمایش تعزیه، یک نمایش جدید درباره تعزیه بسازیم. در نتیجه از تکنیک‌های تعزیه و عناصر این نمایش در «مجلس مختلف خوانی» استفاده شده است اما نکته مهم، چگونگی استفاده از این عناصر است. چالش پیش روی ما این بود که چگونه با استفاده از تکنیک‌هایی که یک‌هزاره است از آن‌ها استفاده شده و نمایشی خاص اجرا می‌شود، نمایشی متفاوت بسازیم. درام نمایش ما هیچ ربطی به تعزیه یا عناصر آن ندارد اما کاملاً با تعزیه مرتبط است. در واقع تعزیه نیست در حالی که تعزیه هم هست! برای این منظور، عناصر اجرایی تعزیه را بررسی کردیم. به‌عنوان مثال تعزیه در یک تک‌پرده اجرا می‌شود، طراحی صحنه به‌عنوان ساخت سازه در این نمایش وجود ندارد، تنها نوعی میدان دید طراحی می‌شود، تمام اجراگران این نوع نمایش، مرد هستند، لباس‌های خاص خود را دارند، موسیقی اصلی این نوع نمایش نی و طبل است و... ما از این المان‌ها در نمایشمان استفاده کرده‌ایم و داستان جدیدی خلق کردیم که دشواری‌های خود را داشت. داستان ما باید به گونه‌ای روایت می‌شد که تمام بازیگرانمان مرد باشند، در یک تک‌پرده اجرا شود، لباس‌ها به تعزیه نزدیک باشند و... با این عناصر داستانی درباره برگزار شدن یک تعزیه را طراحی کردیم. نمایش ما در یک تکیه و در شرایطی که تنها نیم ساعت به آغاز تعزیه زمان باقی است، آغاز می‌شود و تا پیش از برگزار شدن تعزیه تمام می‌شود. ما تعزیه را از زمان تاریخی خود، به حال حاضر آوردیم و در شکل برگزاری نمایش که از تعزیه می‌آید، تغییر فرم دادیم. **صبا نجاتی:** «مجلس مختلف خوانی» نمایشی برگرفته از تعزیه است، اما تعزیه نیست. این نمایش درباره یک گروه تعزیه است که یک ساعت مانده به اجرا دچار مشکلاتی شده‌اند. در واقع در این نمایش

زوم

مرتضی جلیلی دوست:

حمایتی که نیست

اولین تجربه اجرای نمایش «مجلس مختلف خوانی» در قالب جشنواره تئاتر تجربه بود که اسفندماه سال گذشته برگزار شد. دومین حضور ما جشنواره بین‌المللی تئاتر هر دو جشنواره نمایش ما به‌عنوان برگزیده انتخاب شد و ما توانستیم برای اجرای نمایش در آبان ماه نوبت اجرا داشته باشیم که بسیاری از برگزیدگان جشنواره حتی این امکان را هم پیدا نکردند. البته حمایت نشدن تئاتر دانشگاهی بسیار ریشه‌ای‌تر است و تنها به تالار مولوی محدود نمی‌شود. هر ساله جشنواره تئاتر دانشگاهی برگزار می‌شود اما با بیشترین تأخیر دبیر جشنواره انتخاب می‌شود، کم‌ترین مدت زمان ممکن در اختیار گروه‌ها قرار می‌گیرد تا نمایش خود را برای بازیبندی آماده کنند و کم‌ترین میزان کمک هزینه به این جشنواره تعلق دارد. ۱۰ سال است این مبلغ هیچ تغییری نکرده است و یک میلیون تومان به گروه‌ها پرداخت می‌شود. همین مبلغ بسیار بسیار اندک هم به‌قدری دیر به گروه‌ها داده می‌شود که اصلاً فایده‌ای برای آن‌ها ندارد. در این میان نقد اصلی به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری وارد است، چون این وزارتخانه مدیریت تالار مولوی و شرایط برگزاری جشنواره تئاتر دانشگاهی را مشخص می‌کند. بسیاری از آثار بسیار خوب جشنواره تئاتر دانشگاهی که منتخبان این جشنواره بوده‌اند، در سال‌های اخیر موفق نشده‌اند روی صحنه بروند!

گروه‌هایی که در سالن‌های دولتی نمایش اجرا می‌کنند، از کمک‌هزینه‌هایی که اداره کل هنرهای نمایشی برای گروه‌ها در نظر می‌گیرد، بهره‌مند می‌شوند اما تالار مولوی که به تئاتر دانشجویی اختصاص دارد، هیچ کمک‌هزینه‌ای را برای گروه‌ها در نظر نمی‌گیرد. با توجه به این که گروه‌های دانشجویی به کمک بیشتری نیاز دارند، چقدر می‌توان به مبلغ گیشه برای برگزارندگان هزینه‌های گروه امیدوار بود؟

مرتضی جلیلی دوست: این روزها مخاطب اصلی تالار مولوی دانشجویان هستند که با ۶۰ درصد تخفیف به تماشای نمایش‌ها می‌نشینند و با این شرایط واقعا کار دشوار می‌شود.

صبا نجاتی: این که چرا نمایش‌های تالار مولوی از کمک‌هزینه بی‌بهره هستند، برای خود من سوال است! شاید بتوان چند سال اخیر را مورد بررسی قرار داد تا دانست چرا این کمک‌هزینه‌ها قطع شده‌اند، چون در گذشته اداره کل هنرهای نمایشی از آثاری که در تالار مولوی روی صحنه می‌رفتند، حمایت می‌کرد اما حتی این حمایت هم از بین رفته است. از سوی دیگر در چند سال اخیر تعداد زیادی نمایش بی‌کیفیت در تالار مولوی اجرا شده‌اند که در نتیجه این اتفاق، این سالن اعتبار خود را از دست داده است. این تالار زیر نظر دانشگاه تهران اداره می‌شود اما شرایط برای دانشجویان دانشگاه تهران سخت‌تر شده است. حتی کارکنان مولوی به این مشکلات اعتراف می‌کنند اما دلایل آن را نمی‌دانند. انگار برای دانشجویان دانشگاه تهران خانه‌ای گرفته‌اند اما آن‌ها را به آن خانه راه نمی‌دهند!

استراتژی کلان و دبیر خانه ثابت

نیاز جشنواره تئاتر دانشگاهی

مجید سرسنگی

معاون فرهنگی دانشگاه تهران

در سراسر دنیا نمی‌توان هیچ جشنواره معتبری را پیدا کرد که دبیر خانه دائمی نداشته باشد. برخی از جشنواره‌ها دبیرانی دارند که بیست سال در این سمت فعالیت داشته‌اند. متأسفانه جشنواره تئاتر دانشگاهی زیر سایه سایر فعالیت‌های وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری گم شده است. مسئولان به‌قدری گرفتاری دارند که این جشنواره را فراموش می‌کنند و زمانی که تمام این مشغله‌ها به اتمام می‌رسد، به یاد می‌آورند یک جشنواره تئاتر دانشگاهی هم وجود دارد!

سال گذشته در شرایطی که تنها دو یا سه ماه زمان باقی مانده بود تا جشنواره تئاتر دانشگاهی آغاز شود، دبیر مشخص شد. نمی‌توان کاری جدی انجام داد اما نگاهی جدی به کار نداشت. در نتیجه نمی‌توانیم جشنواره تئاتر دانشگاهی برگزار کنیم، اگر پول یا وقت اضافه داشتیم به آن تزییق کنیم و انتظار داشته باشیم یک جشنواره تئاتر فوق‌العاده را شاهد باشیم.

از سوی دیگر، دانشجویان گروه اجرایی این جشنواره را تشکیل می‌دهند، این اقدام، محاسن و معایبی دارد؛ حسن این کار این است که دانشجویان انگیزه و شور و هیجان بسیار زیادی دارند و ایده‌های نو و تازه‌ای را به ستاد تزریق می‌کنند اما از سوی دیگر این عیب هم وجود دارد که هر سال تجربه‌ای جمع می‌شود اما سال بعد این تجربه به بوته فراموشی سپرده شده و گروه جدیدی که برگزاری جشنواره تئاتر دانشگاهی را بر عهده می‌گیرد، دوباره از صفر آغاز می‌کند.

باتوجه به این که تقویم جشنواره مشخص شده است و ما می‌دانیم اردیبهشت‌ماه آن را برگزار می‌کنیم، راه‌حل این است که دبیر خانه ثابتی داشته باشیم. وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری و معاونت فرهنگی می‌توانند دبیرخانه‌ای دائمی و ثابت را دایر کنند و برخی کارشناسی‌ها را برای به سرانجام رساندن برخی از کارهای دبیرخانه، مشخص کنند. به‌عنوان مثال بحث اسکان دانشجویان، تبلیغات، مکاتباتی که باید برای برگزاری جشنواره صورت بگیرد و... که نیاز به تجربه مداوم دارد را به این افراد بسپارند چون این بخش‌ها به‌صورت روتین هر سال انجام می‌شوند و تفاوتی ندارد چه کسی دبیر باشد. بهتر است به‌جای این که دانشجویان را درگیر کارهایی بکنیم که فایده‌ای برای آن‌ها ندارد، از آن‌ها برای کارهای خلاقه جشنواره، برنامه‌ریزی‌ها انتخاب آثار و... استفاده کنیم.

البته برای این منظور هم می‌توان از دانشجویان استفاده کرد اما به‌صورتی که استخدام شوند و با حضوری ثابت در دبیرخانه به فعالیت بپردازند. با این کار می‌توان برای دانشجویان کار هم خلق کرد و امیدوار بود تا زمان مشخص شدن دبیر، کارهای مربوط به جشنواره در جریان است.

از سویی دیگر شرایط و ضوابط خاصی برای استراتژی کلان جشنواره تئاتر دانشگاهی وجود ندارد. دانشجویان و مسئولان فرهنگی وزارت علوم باید جلساتی برگزار کنند و یک استراتژی کلان برای جشنواره تئاتر دانشگاهی مشخص کنند تا بدانیم در ۱۰ سال آینده قرار است این جشنواره به کجا برسد. همچنین باید برنامه‌ریزی کنیم که جشنواره‌های بین‌المللی ما همچون جشنواره تئاتر دانشگاهی، میزبان مخاطبان غیر ایرانی هم بشوند چون مفهوم جشنواره بین‌المللی این نیست که آثار خارجی در جشنواره نمایش داده شود! باید خارجی‌ها هم نمایش‌های ما را ببینند.

برخی مسئله بودجه جشنواره را مطرح می‌کنند. بودجه جشنواره تئاتر دانشگاهی اندک است اما می‌توان با برنامه‌ریزی درست، امکاناتی را فراهم کرد. باید شرایطی را به وجود آورد که پول به جشنواره تزریق شود. در هجدهمین دوره جشنواره تئاتر دانشگاهی، من به‌عنوان رئیس جشنواره حضور داشتم. در آن دوران بیش از بودجه جشنواره از بیرون از وزارتخانه، پول تأمین کردیم! برخی از مشکلات هم وجود دارند که ربطی به بودجه ندارند به‌عنوان مثال این که دبیر جشنواره زودتر انتخاب شود تا کارها تسریع شوند، نیازی به پول ندارد! نهایتاً قرار است پنج ماه بیشتر به دبیر حقوق دهند اما مگر حقوق دبیر چه میزان است! برخی تمایل دارند اشتباهات خود را بر گردن کمبود بودجه بیندازند.